

УДК 336.225.673

Людмила Анатоліївна ПАРФЕНТІЙ,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат економічних наук

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8896-4928>

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Наша держава, як і весь світ, на своєму шляху зіткнулася з дуже серйозною проблемою – пандемією гострої респіраторної хвороби COVID-19, яка призводить до великої кількості негативних наслідків: від збільшення смертності та зниження рівня здоров'я населення до значних втрат в економіці держави. З метою запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 в Україні було запроваджено ряд заходів і карантинних обмежень, які негативно впливають на більшість галузей і сфер економіки. Тому водночас з цим з метою підтримки бізнесу у період карантинних обмежень Верховна Рада України прийняла антикризові законодавчі акти, якими були введені певні обмеження на проведення перевірок. Зокрема, згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 № 530-IX та Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 р. № 533-IX на час карантину було запроваджено:

1. Мораторій на перевірки у сфері господарської діяльності (пункт 4 частини 2 розділу II Закону № 530-IX);

2. Мораторій на податкові перевірки – заборона на проведення документальних та фактичних перевірок на період з 18 березня 2020 року по останній календарний день місяця (включно), в якому завершується дія карантину (Підпункт 52-2 пункту 10 розділу XX Податкового кодексу України).

Згодом Законом України «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID 19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 04.12.2020 № 1071-IX було скасовано норму, яка забороняла органам державної влади під час карантину проводити планові перевірки у сфері господарської діяльності (пункт 4 частини 2 розділу II Закону № 530-IX).

А мораторій на податкові перевірки продовжує діяти і до сьогодні, проте 08.08.2020 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо функціонування електронного кабінету та спрощення роботи фізичних осіб – підприємців» від 14 липня 2020 року №786-IX, яким розширено перелік документальних і фактичних перевірок, які дозволено проводити у період карантину. До даного переліку включено:

документальні позапланові перевірки, що проводяться на звернення платника податків; документальні позапланові перевірки з підстав, коли розпочато процедуру реорганізації юридичної особи (крім перетворення), припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця, закриття постійного представництва чи відокремленого підрозділу юридичної особи, у тому числі, іноземної компанії, організації, порушено провадження у справі про визнання банкрутом платника податків або подано заяву про зняття з обліку платника податків; фактичні перевірки у частині порушення вимог законодавства у сфері обігу пального, спирту етилового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів.

Також 9 лютого 2021 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2021 р. №89 «Про скорочення строку дії обмеження в частині дії мораторію на проведення деяких видів перевірок», якою знято мораторій на планові перевірки, незавершені станом на 18 березня 2020 року, та перевірки платників ПДВ, які сформувавши податковий кредит за ризиковими операціями. Однак зазначені перевірки стосуються юридичних осіб, а на перевірки фізичних осіб-підприємців продовжує діяти мораторій.

Запровадження мораторію на перевірки мало на меті запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби COVID-19, а також підтримку платників податків на період карантинних обмежень, однак водночас зумовило негативні наслідки у контексті наповнення державного бюджету України (таблиця 1).

Таблиця 1 - Основні показники контрольно-перевірочної роботи Державної податкової служби України

Показник	Січень- грудень 2019 р.	Січень- грудень 2020 р.	Зміна, млн. грн.	Зміна, %
Кількість перевірок, результати яких узгоджено	13877	7449	-6428	-46,3
у т.ч. планових	3647	1069	-2578	-70,7
у т.ч. позапланових	10230	6380	-3850	-37,6
Сума донарахованих грошових зобов'язань, яка підлягає погашенню, млн. грн.	13148,6	6865,4	-6283,3	-47,8
у т.ч. по планових перевірках	7517,1	2869,6	-4647,5	-61,8
у т.ч. по позапланових перевірках	5631,6	3995,8	-1635,8	-29,0

Джерело: складено автором на основі даних (1).

У 2020 році було проведено на 46,3% менше податкових перевірок, ніж у 2019 році. Відповідно на 47,8% зменшилась сума донарахованих грошових зобов'язань у 2020 році порівняно з попереднім, що у грошовому вираженні становить 6,3 млрд. грн.

Тому можна зробити висновок, що мораторій на податкові перевірки, який, з одного боку був запроваджений з метою підтримки платників податків на період карантинних обмежень, з іншого боку – обумовив недоотримання державним бюджетом України значної суми коштів, яку можна було б ефективно використати, зокрема на лікування хворих на COVID-19.

Список бібліографічних посилань:

1. Контрольно-перевірочна робота. *Державна податкова служба України*. 2021. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/kontrolno-perevirochna-robota/> (дата звернення: 14.04.2021).

УДК 336.276

Світлана Анатоліївна ПЕТРОВСЬКА,

старший викладач кафедри соціально-економічних дисциплін

Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат економічних наук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1992-4161>

БОРГОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вагомий вплив на стан національної економіки чинить боргова безпека. Оскільки стан боргової безпеки визначає, в першу чергу, можливості країни витримати всі свої боргові зобов'язання, зберегти фінансово-економічну незалежність та спроможність до сталого соціально-економічного розвитку.

Питання забезпечення боргової безпеки України останнім часом особливо актуалізувалися. Це пов'язано із необхідністю ідентифікації чинників розвитку, постійними швидкими змінами, політичною нестабільністю, військовими діями на Сході, пандемією COVID-19, що спричинило загострення фінансово-економічних проблем, нестабільність зовнішньоекономічних зв'язків та значні обсяги боргової залежності від зовнішніх кредиторів.

Відповідно до Наказу Міністерства економіки України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» № 1277 від 29.10.2013 р., «боргова безпека – відповідний рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує суверенітету держави та її фінансовій системі» (1). Боргова безпека є складовою фінансової безпеки. Необхідно відмітити, що фінансова безпека країни є тим ключовим індикатором, що вказує на стан як економічної, так і національної безпеки держави.

Проаналізувавши наукові підходи до визначення дефініції «боргова безпека» (2-4), виокремили ряд її ознак, основними серед яких є: комплексність та системність (боргова безпека є складовою інших систем: фінансової, економічної, національної безпеки); стійкість (боргова безпека враховує показники фінансової стійкості та незалежності); відносність (боргова безпека показує певний рівень заборгованості держави, при якому вона здатна вирішувати питання соціально-економічного розвитку).

В Україні рівень економічно безпечного державного боргу визначають за допомогою методики та індикаторів, які затверджені Наказом Міністерства економіки України № 1277 (1).